

Rehberlik Nedir ? Kapsamı ve Amaçları

Rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve **profesyonel yardım sürecidir**.

“Rehberlik, seçimler ve uyum yapmada, problem çözmede bir kişinin diğerine verdiği yardımdır” (Jones, 1963)

“Rehberlik, problem çözebilmesi, bağımsız hale gelebilmesi ve içinde yaşadığı toplumun sorumlu bir üyesi olabilmesi için bireye verilen yardım sürecidir” (Glanz, 1964)

“Rehberlik, demokratik ortam içinde bireyin kapasite ve yeteneklerini en uygun biçimde geliştirmeyi amaçlayan ve uzman kişilerce verilen tüm eğitim programının bir parçası olarak sunulan hizmetlerdir” (Mortensen ve Schmuller, 1966)

“Rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel yardım sürecidir” (Kuzgun, 1992)

“Rehberlik, bireye, kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce verilen psikolojik yardımdır.” (Kepçeoğlu, 2001)

Bu tanımlardan hareketle aşağıdaki genellemeleri yapabiliriz.

1. Rehberlik bir süreçtir.
2. Rehberlik bireye yardım etme işidir.
3. Rehberlik yardımı bireye dönüktür.
4. Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır.
5. Rehberliğin esası bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri

Psikolojik danışma “Bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle yüzyüze kurulan psikolojik yardım ilişkisidir.” (Gibon ve Mitchell, 1990) Yardımı alan kişiye “danışan”, yardımı verene de “psikolojik danışman” denir.

Alıştırma-Oryantasyon Hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberlikte alıştırma-oryantasyon hizmetleri öğrencilere okulda bulunan olanakları tanıtmak amacı ile düzenlenen çalışmaları kapsar. Öğrencilere okulda bulunan olanakları ve hatta yakın çevreyi tanıtmak okul yöneticileri başta olmak üzere okuldaki tüm personeli ilgilendiren bir sorumluluktur. Her okul düzeyi için geçerli olmak üzere, okulu ve yakın çevreyi, okulda ve yakın çevrede bulunan olanakları iyi tanıyan ve bunları kullanan öğrencilerin daha üstün bir gelişme gösterdiği yapılan araştırmalarla da anlaşılmıştır. Okulda düzenlenecek alıştırma-oryantasyon çalışmaları, etkinliğin türüne göre değişmekle birlikte,

başta yeni öğrenciler olmak üzere tüm öğrencilere, yöneticilere, öğretmenlere, uzman personele ve velilere açık olmalıdır. Olanakların uygunluğu ölçüsünde okuldaki alıştırma hizmetlerinden velilerin yararlanmaları sağlanmalıdır. Velilerin, okul ve olanakları hakkında edineceği bilgiler onların çocukları ve okul ile olan ilişkilerini düzenlemede belirgin kolaylıklar getirebilir, öte yandan, okula yeni atanan yönetici, uzman ve öğretmenlerin okul ve yakın çevreyi iyi tanımaları gerekir. Alıştırma-oryantasyon amacı ile okuldaki programlar, hizmetler, etkinlikler ve kurallar hakkındaki tanıtıcı bilgileri özetleyen yazılı dokümanlar yıl içinde sürekli olarak hazırlanarak öğrencilere ve velilere dağıtılabilir. Oryantasyon çalışmaları öğrencilere ve velilere okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini tanıtmada ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını göstermede büyük fırsat sağlar. Okula yeni başlayan öğrencilere, eğitim yılı başında, okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarına yardımcı olmak üzere yapılan çalışmalardır.

Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Üst öğrenim kurumları hakkında, okulun programı hakkında ve meslekler hakkında elde edilen bilgilerin öğrencilere, velilere sunumudur. Bilgi toplama ve yayma hizmetlerinin esas amacı okullarda öğrencilerin eğitsel vb mesleki alanlarda kendilerine en uygun ve gerçekçi seçimleri yaparak onların eğitsel ve mesleki yönelmelerine yardımcı olmaktır. Bu amaca erişmek için bilgi toplama ve yayma hizmetlerinde öğrencilerin ihtiyaç duyabilecekleri her tur eğitsel ve mesleki bilgiyi toplamak: bu bilgileri sınıflayıp özetleyerek en uygun biçimde düzene koymak; bu bilgileri yine en uygun yaklaşımlar içinde öğrencilerle paylaşarak onların eğitsel ve mesleki yönelmelerine yardım etmek gerekir. Bunların yapılması için, kuşkusuz eğitsel ve mesleki bilgilerin yanı sıra kişisel bilgilerin de çok önemli ve gerekli olduğu; hatta öğrenciler hakkında yeterli kişisel bilgi toplamadan onları eğitsel ve mesleki bilgilerden yararlandırma olanağının bulunmadığı açıktır.

İzleme ve Değerlendirme Hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberlikte izleme hizmetleri; çeşitli okul içi programlara, eğitsel kol ve sosyal etkinliklere, başka okullara geçici işlere, okulu bitirerek sürekli iş ve mesleklere yerleştirilen öğrenciler ile, psikolojik danışma yardımı alan öğrencilerin buldukları ortamlarda uyum ve gelişim durumları hakkında sürekli bilgi edinmek için yapılan çalışmaları içerir. İzleme hizmetlerinin en önemli yanlarından biri okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ne ölçüde etkili olduğu, hatta genel olarak okul programlarının yeterli veya yetersiz yanları hakkında değerlendirmeye yönelik bilgiler sağlamasıdır. Psikolojik danışma ve rehberlikte izleme hizmetleri tüm okullar ve öğretim kademeleri için gerekli olup, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak benimsenmelidir. İzleme hizmetleri, bir süreklilik içinde okulu bitirenleri de kapsayacağından, diğer psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine oranla yerine getirilmesi daha zor olan hizmetlerdir.

Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmetleri

Okuldaki rehberlik uzmanının, öğretmen ve yöneticilerin ortak bir rehberlik anlayışı kazanmaları, bu alanlardaki bilgi ve becerilerini artırmaları için onlara yardımcı olmasıdır. Psikolojik danışma ve rehberlikte müşavirlik hizmetlerinin amacı, okuldaki yönetici öğretmenlerin daha yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını ve böylece okuldaki çalışmalarda bu anlayışın esas alınmasını ve tüm olanakların bu anlayışa uygun bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Buna göre müşavirlik hizmetleri doğrudan doğruya öğrencilere

dönük olmayan, ancak öğrencilere verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaya yardım eden hizmetlerdir. Bu hizmetler psikolojik danışma ve rehberlikte “konsültasyon hizmetleri” olarak da bilinmektedir. Uzman personelin bir yandan okuldaki öğrencilere psikolojik danışma ve rehberlik yardımı verirken, öte yandan birlikte çalıştıkları yönetici ve öğretmenlere de yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışı kazandırmaya çaba göstermeleri gerekir.

Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Her bilimsel çalışma alanında olduğu gibi, psikolojik danışma ve rehberlik alanında da araştırma hizmetleri günümüzde büyük bir önem taşımaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin çevresel olanak ve koşullar ile, bireylerin ilgi, ihtiyaç ve özelliklerine göre düzenlenebilmesi öncelikle araştırma yapmayı gerektirir. Hizmetlerin gerçekçi ve etkili olup olmadığı hakkında yine araştırmaya dayalı bazı sayısal bilgiler ve kanıtlar bulunmadan hiçbir değerlendirme yapılamaz.